

**ZPRÁVA O ČINNOSTI
NÁRODNÍHO POZEMKOVÉHO SPOLKU
za období od Výročního setkání pozemkových spolků 2011 na Chaloupkách**

1. Rada Národního pozemkového spolku

Rada NPS pracovala v uplynulém období ve složení Pavel Bureš (Národní památkový ústav), Václav Izák (ÚVR ČSOP), Miroslav Janík (Pozemkový spolek Kosenka pro přírodu a památky Valašskoklobucka), Martin Klaudys (Pozemkový spolek pro přírodu a památky Podblanicka), Jiří Koreš (Pozemkový spolek Šance pro draha), Michal Krátký (Pozemkový spolek Sagittaria), Václav Křivan (Pozemkový spolek Chaloupy), Jiří Rous (ÚVR ČSOP), Tomáš Růžička (Nadace Partnerství), Petr Stloukal (Ministerstvo životního prostředí), Jiří Stonawski (Lesy České republiky, s.p.) a Vlastislav Vlačiha (Pozemkový spolek Launensia – předseda Rady NPS). Rada se sešla od minulého Výročního shromáždění pětkrát. Podrobné zápisy z jejich jednání byly zasílány všem akreditovaným pozemkovým spolkům. V mezidobí mezi jednáními komunikuje Rada NPS po mailu.

2. Akreditace pozemkových spolků

V roce 2011 ukončily činnost pozemkové spolky Rýžoviště a Jablokoň, akreditace pro nesplnění podmínek pro její prodloužení s koncem roku zanikla pozemkovým spolkům Klíny, Meandry Odry, Slavkovského lesa a Tradice Bílých Karpat. Nově byly v době od minulého Výročního shromáždění pozemkových spolků akreditovány Pozemkový spolek Anthericum (Anthericum, o.s.), Pozemkový spolek Predmost (Predmostensis, o.s.), Pozemkový spolek Vespolek (Vespolek, o.s.), Pozemkový spolek Nosperk (Pozemkový spolek Nosperk, o.s.) a Pozemkový spolek Sorbus (Sorbus, o.s.). Z dříve akreditovaných pozemkových spolků má ke dnešnímu dni prodlouženou akreditaci 21 pozemkových spolků. Vzhledem k tomu, že až do konce dubna platí akreditace loňské, lze konstatovat, že v současné době je akreditováno 58 pozemkových spolků, z toho 25 zřízených organizacemi mimo ČSOP.

Akreditační poplatek v roce 2011 byl 1000 Kč, ve stejné výši zůstává i v roce 2012. O odpuštění akreditačního poplatku požádaly tři pozemkové spolky – PS Sázava z důvodu finančních problémů organizace, PS Severní Prácheňsko z důvodu „mínusového“ hospodaření organizace a PS Vysočina ochránců přírody a ornitologů z důvodu nulového rozpočtu organizace; všem třem žádostem bylo vyhověno.

Na akreditaci pozemkového spolku byla vázaná (stejně jako v předešlých letech) možnost opakovaného čerpání finančních prostředků v rámci výběrového řízení na podporu rozvoje pozemkových spolků (viz bod 4), možnost požádat o výkup pozemků v rámci kampaně Místo pro přírodu (viz bod 6), pojištění zodpovědnosti za škody (u spolků mimo ČSOP), bezplatná právní a další odborná pomoc (viz bod 3), informační servis (viz bod 3), bezplatná účast zástupce na Výročním shromáždění PS a zvýhodnění pozemkospolkových aktivit v rámci výběrového řízení ČSOP Ochrana biodiverzity (díky zahrnutí mezi bodově ohodnocené priority poměrně výrazné – samozřejmě při podání kvalitního projektu).

3. Servis pozemkovým spolkům

Akreditovaným pozemkovým spolkům jsou rozesílány mailem informace o možnostech získání finančních prostředků, o legislativních novinkách, zajímavých seminářích či odborných publikacích, podrobnosti o akreditačních výhodách, o kampani Místo pro přírodu, obecně využitelné výstupy z projektů a další zajímavé informace; během uplynulého období bylo takovýchto mailů zasláno cca 40.

Právní poradenství v roce 2011 zajišťovala Mgr. Dominika Kovaříková. Nabídky na další možnosti speciálního poradenství (příprava OPŽP, GIS, korektury textů...) nebyly – je-li Radě NPS známo – využity. Hojně je však využíváno poradenství kanceláře ÚVR ČSOP v nejrůznějších otázkách. Byly dokončeny aktualizace a rozeslány v pdf tři sekce Manuálu PS: Pozemkové spolky v ČR, Uzavírání smluv a Kampaň Místo pro přírodu.

Pojištění zodpovědnosti za škody platí v nezměněné podobě i v roce 2012. V důsledku několika nešťastných událostí koncem roku 2011 byly činěny kroky i k rámcové smlouvě umožňující výhodné pojištění majetku pozemkových spolků, zatím však bez konečného výsledku.

Koordinátor programu řešil průběžně individuální požadavky či problémy pozemkových spolků – telefonicky, mailově a v případě potřeby i osobní návštěvou. Na žádost PS Čertoryje byly vyjednány nové

smlouvy o bezplatném užívání s AOPK ČR, snahy PS Berkut o uchování krajinného rázu v sousedství jedné ze zájmových lokalit byly podpořeny veřejným prohlášením.

Akreditovaným pozemkovým spolkům mimo ČSOP je zasílán časopis Krása našeho domova (členové ČSOP ho dostávají v rámci členských výhod).

4. Finanční podpora vzniku a rozvoje pozemkových spolků

V rámci výběrového řízení na podporu vzniku a rozvoje pozemkových spolků, financovaného tradičně Ministerstvem životního prostředí, bylo v roce 2011 podpořeno 35 projektů (z 37 podaných), z čehož 2 projekty byly pilotní – tedy takové, jejichž cílem bylo založení pozemkového spolku (oba skutečně ukončeny akreditací pozemkového spolku) – a další 3 projekty byly podávány novými pozemkovými spolky, které ještě nikdy dříve o podporu v rámci tohoto programu nežádaly. 15 projektů bylo realizováno subjekty mimo ČSOP. Projekty byly podpořeny částkou 550.000 Kč. Anotace jednotlivých projektů jsou zveřejněny na webových stránkách pozemkovespolky.csop.cz.

V rámci realizovaných projektů byla získána vlastnická práva k 6,68 ha přírodně hodnotných pozemků (v rámci projektů byla hrazena pouze administrativa související s převzetím vlastnických práv, nikoli samostatné výkupy!), na dalších 3,91 ha byly uzavřeny smlouvy o budoucích smlouvách kupních (pozemky budou vykoupeny v případě podpory projektu OPŽP), nové nájemní a výpůjční smlouvy byly uzavřeny na 85,86 ha, dohody o spolupráci s vlastníky na 21,22 ha a získány souhlasy s údržbou na 77,99 ha přírodně cenných pozemků. Prodlouženy či obnoveny byly smlouvy a dohody na 28,24 ha pozemků. Celkem tedy byly získány či obnoveny vztahy k 224 ha přírodně hodnotných pozemků na 98 lokalitách. V rámci projektů bylo dále zpracováno 5 ochranných plánů a 1 studie shrnující poznatky o zájmové lokalitě, na 1 lokalitě bylo provedeno geodetické zaměření, na 1 byly zpracovány podklady pro změnu územního plánu, na 1 bylo jednáno o změně kategorie lesa a na 1 o změně druhu pozemku, aby byly umožněny záměry pozemkového spolku. 6 pozemkových spolků mohlo díky podpoře projektů rozvinout aktivní fundraising směrem k drobným či firemním dárcům (včetně zpracování jedné speciální fundraisingové aplikace), 1 pozemkový spolek mohl provést analýzu dosavadních fundraisingových aktivit a 3 pozemkovým spolkům pomohl získat finanční prostředky díky přípravě podkladů pro projekty podávané do různých grantových či výběrových řízení (OPŽP, kraj, Nadace Partnerství). 6 pozemkovým spolkům projekt pomohl zajistit management zájmových lokalit prostřednictvím nezbytného dovybavení nářadím či mechanizací, 1 s dovybavením základní kancelářskou technikou. Tím byl naplněn hlavní cíl tohoto projektu – tedy pomoci fungujícím pozemkovým spolkům s dlouhodobou stabilizací jejich činnosti. Propagační aktivity byly vzhledem k výrazně nižšímu objemu finančních prostředků oproti minulým rokům omezeny.

Grant MŽP na rozvoj pozemkových spolků se podařilo získat i pro rok 2012, na podporu dílčích projektů je zde alokováno 1.390.000 Kč. Uzávěrka pro podávání projektů proběhne až po uzavření této zprávy.

5. Koncepční materiály

V uplynulém období se Rada NPS zabývala zejména vyhodnocením a aktualizací Strategie rozvoje hnutí pozemkových spolků. Výsledek je předložen k diskusi Výročnímu shromáždění.

Byla vypracována nová podoba žádostí o zařazení lokalit, respektive pozemků do kampaně Místo pro přírodu; tato změna by měla jednak poskytnout dostatek adekvátních informací o lokalitě v širším kontextu pro rozhodování, jednak zjednodušit administrativu při opakovaných žádostech v případě lokalit s velkým množstvím pozemků.

6. Kampaň „Místo pro přírodu“

Kampaň nadále pokračovala ve dvou úrovních – na celostátní úrovni (v obecné rovině) a na regionální úrovni (pokračování dlouhodobých lokálních kampaní PS KOSENKA „Zachraň les“ a PS Čertoryje „Obnova luk v Pomoraví“). V období od začátku dubna 2011 do ukončení 3. kola kampaně 23. března 2012 bylo na účet Místa pro přírodu vybráno 729.872,20 Kč (z toho 100.196,00 Kč na „podúčet“ bělokarpatského lesa, 9.173,50 Kč na „podúčet“ luk v Pomoraví). Vykoupilo se dalších 10 pozemků na lokalitách Vlčí hrdlo, Bělá a Lipiny o celkové výměře 2,4 ha. V současné době probíhá výkup dalších pozemků na Ščurnici (2,5 ha) a výkup pozemků na nové lokalitě – Na ostrově na Podblanicku (2,9 ha). Schválen je výkup další lokality na Vysočině.

S dárci kampaně je udržován průběžný kontakt – v uplynulém období byly jednou rozeslány „Dárčovské listy“ (podrobné informace o nově vykoupených lokalitách, o činnosti na lokalitách již dříve vykoupených a stručně též další plány a záměry) s prosbou o další příspěvek, jednou informace o přerušení kampaně z důvodu povinného vyúčtování a uskutečnila se dvě již tradiční setkání s dárci na vykoupených lokalitách (na jaře na Lipinách, na podzim v Jinošovském údolí).

Informace o kampani zájemci i nadále naleznou na stránkách www.mistoproprrodu.cz a na facebookovém profilu www.facebook.com/pages/Misto-pro-prirodu/189592913351 (v současné době 268 příznivců), zprávy o průběhu kampaně i vykoupených lokalitách vycházejí pravidelně v časopise Krása našeho domova. Byl vydán další ze série „miniprůvodců“ – pro Střelenskou louku. Byla vydána jedna tisková zpráva. Kampaň Místo pro přírodu se objevila i v TV Prima v Receptáři prima nápadů (49. díl), článek o Ščúrnici vyšel v časopise Regenerace (červen 2011). Kampaň byla prezentována i na celostátním setkání členů a příznivců ČSOP v září 2011 v Bílých Karpatech.

Nezbytnou činností s kampaní bezprostředně související je i správa vykoupených pozemků. Byť vlastní management i řada dalších aktivit leží na místních pozemkových spolcích, stále zůstává řada otázek, na jejichž řešení se musí Rada NPS, respektive koordinátor programu, podílet. Vedle projednávání ochranných plánů (v uplynulém období dokončeny tři – Jinošovské údolí, Na pramenech, Ospělov; několik dalších v přípravě) to bylo zejména připomínkování konceptu územního plánu Liberce ohrožujícího Opičák, další řada jednání kolem změny rekultivačního plánu cihelny Chmeliště (pomáhala řešit v rámci své praxe i jedna studentka Právnické fakulty UK), jednání o ukončení vypouštění odpadních vod na Střelenské louce, jednání ohledně plánované rekonstrukce železničního koridoru v těsné blízkosti Trianglu či stanovisko k plánované výstavbě v sousedství Krajiny útulné.

7. Prezentace pozemkových spolků

Kromě aktivit, souvisejících s kampaní „Místo pro přírodu“ (viz kapitola 6) a aktivit jednotlivých pozemkových spolků byla činnost pozemkových spolků prezentována v časopise Krása našeho domova, příležitostně i v Depeších ČSOP. Průběžně jsou aktualizovány centrální webové stránky pozemkospolkového hnutí na adrese pozemkovespolky.csop.cz, informace o pozemkových spolcích se občas objevují i na facebookových stránkách ČSOP.

Tereza Šimová úspěšně obhájila na Národohospodářské fakultě Vysoké školy ekonomické v Praze disertační práci „Ochrana přírody jako součást hospodářské politiky: Pozemkové spolky“, srovnávající realitu pozemkových spolků u nás a v USA a na totéž téma následně vydala odborný článek v časopise Obchodní právo, čímž se povědomost o existenci pozemkových spolků dostala mezi zcela nové skupiny obyvatelstva. Exkurzí „za hranice“ komunity, v níž se o pozemkových spolcích běžně mluví, byla i prezentace tohoto programu na semináři Otevřený prostor: Mít či sdílet (pořádal Trast pro ekonomiku a společnost), příspěvek o pozemkových spolcích by měl vyjít i v chystaném sborníku z tohoto semináře.

Samostatná kapitola (autor J. Stonawski) je pozemkovým spolkům věnována v publikaci Polášková A. a kol.: Úvod do ekologie a ochrany životního prostředí, která vyšla počátkem tohoto roku v nakladatelství Karolinum. Text o pozemkových spolcích byl zpracován i pro skriptu Ochrana přírody a krajiny v ČR (autor J. Moravec), připravovaná v současné době do tisku. Též byla iniciována oprava a doplnění textu o pozemkových spolcích na webu Síť ekologických poraden.

Do Operačního programu vzdělávání a konkurenceschopnosti byl podán projekt na sérii vzdělávacích seminářů dobrovolné ochrany přírody pro širokou veřejnost, mezi nimiž jsou i jedním z hlavních témat pozemkové spolky; výsledky dosud nejsou známy.

8. Spolupráce s veřejnou správou

Komunikace s AOPK ČR na centrální úrovni je vesměs na dobré úrovni, a to zejména díky zástupci AOPK ČR, který byl po celé období stálým hostem jednání Rady NPS (Šárka Hídalgová). Dlouhodobě však drhne komunikace ve věci smluv o bezplatném užívání některých pozemků, a to z různých důvodů (rozdílné pohledy na spolupráci, problémy při obnově smluv či uzavírání nových smluv, komunikační problémy na místní úrovni...).

V uplynulém období se opět stabilizovala i komunikace s MŽP, která byla korektní, ať již šlo o podporu činnosti pozemkových spolků, snah o udržení prostředků na PPK či další aktivity. Výběrové řízení na

podporu činnosti pozemkových spolků bylo letos vypsáno nejen s dvojnásobným objemem finančních prostředků oproti loňskému roku, ale i s pravidly mnohem lépe pasujícími na skutečnou činnost pozemkových spolků.

Problému porušování práv vlastníků při managementu ZCHÚ některými krajskými úřady se ukázal v systémové rovině jako obtížně řešitelný (nejen rozdílný přístup mezi jednotlivými kraji, ale i značně rozdílné zkušenosti jednotlivých pozemkových spolků v rámci jednoho kraje); Rada NPS je připravena v případě impulsu z PS pomoci s řešením konkrétních nastalých případů.

Byl připomínkován návrh novely zákona o ochraně ZPF, která by v některých bodech mohla značně zkomplikovat činnost pozemkových spolků (sankce za řádné neobhospodařování zemědělské půdy, opomenutí revitalizačních opatření jako důvodu pro vyjmutí půdy ze ZPF...).

9. Zahraniční spolupráce

Ve dnech 25. – 30. dubna 2011 se uskutečnila návštěva tří zástupců německé organizace DVL v ČR. Bylo navštíveno šest pozemkových spolků a ústředí ČSOP v Praze.

Během jara 2011 proběhly zbývající zahraniční stáže pozemkových spolků v rámci programu Leonardo. Uskutečnily se stáže PS Prostějovsko v Lombardii, PS Ždánický les v Katalánsku a PS pro přírodu a památky Podblanicka v Bavorsku.

V lednu 2012 se v Lucembursku uskutečnila schůzka čtyř evropských „pozemkospolkových“ organizací, na níž se domlouvala možnost vzniku celoevropského zastřešení pozemkových spolků – zejména pro jednání směrem k celoevropským institucím. Rada NPS považuje za vhodné se do této aktivity zapojit, a proto byl následně podán projekt do programu Leonardo da Vinci - Partnerství pod názvem „Exchanging experiences and building capacity on European Environmental and Agricultural Policy in European Landcare organisations“, jehož dlouhodobým cílem je příprava platformy zastřešující pozemkové spolky v Evropě. Totožný projekt jako my podali i zahraniční partneři – německý Deutscher Verband für Landschaftspflege (DVL), který je koordinátorem celého projektu, Syndicat intercommunal de l'ouest pour la Conservation de la Nature (SICONA) z Lucemburska, britský Yorkshire Farming and Wildlife Partnership, Xarxa de Custòdia del Territori (XCT) z Katalánska a nizozemský Vereniging association Veelzijdig Boerenland ; výsledek výběrového řízení by měl být znám v červnu.

10. Personální zajištění programu

Personální zázemí „Národního pozemkového spolku“ tvoří Kancelář ÚVR ČSOP. Vzhledem k finanční situaci v roce 2011 musel být pracovní úvazek určený programu pozemkových spolků omezen na cca 1,5 úvazku – i nadále se problematice věnovali tři zaměstnanci (servis pozemkovým spolkům a Radě NPS + výkupy a následná správa pozemků Jan Moravec; administrativa, databáze pozemkových spolků, pojištění a mezinárodní aktivity Stanislava Bartošová, komunikace s dárci a administrativní zázemí sbírky Místo pro přírodu Lucie Matulová), ani jeden z nich však na plný úvazek. Na chodu programu se v rámci svých pracovních náplní (účetnictví, korespondence...) podíleli i další zaměstnanci Kanceláře.

28. března 2012

Vlastislav Vlačíha

Předseda Rady Národního pozemkového spolku

Jan Moravec

Koordinátor programu